

tici in exultatione filiorum israel. Vixit faciem suam unguento. colligavit circumdolos suos mitra. ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius. pulchritudo eius captiuam fecit animam eius. Amputavit pugione ceruicem eius. horruerunt prope constantiam eius. & medi audaciam eius. Tunc ululauerunt castra assyriorum. quando apparuerunt humiles mei arescentes in sita. filij puellarum compunxerunt eos. et sicut pueros fugientes occiderunt eos. perierunt in prelio a facie domini mei. Ymnium cantem domino ymnium nouum cantem in domino nostro. Adonay domine deus magnus es tu. et preclarus in uirtute. & quem superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura tua. quia dixisti et facta sunt. misisti spiritum tuum et creata sunt. et non est qui resistat uoci tue. Montes a fundamentis mouebuntur cum aquis. petre sicut cera liquecent ante faciem tuam. Qui autem timeat te. magni erunt apud te promissa. Ve genti insurgenti super genus meum. dominus enim omnipotens iudicabit in eis. in die iudicij uisitabit illos. Dabit enim ignem et uermem in carnes eorum. ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post hec. omnis populus post uictoriam uenit in iherosolimam adorare dominum. et mox ut purificati sunt optulerunt omnes holocausta et uota. et premissiones suas. porro iudith uniuersa uasa bellica holofernis que dedit illi populus. & conopeum quod ipsa sustulerat dedit in consecrationem domino. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum. et per tres menses gaudium huius uictorie celebratum est cum iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in suam. et iudith magnificata est in betulia. et preclarior erat uniuersae terre israel. Erat etiam uirtuti castita

tis adiuncta. ita ut non cognosceret uirum omnibus diebus uite sue. ex quo defunctus est manasses uir eius. Erat autem festis diebus. procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo uiri sui annos centum quinquaginta. et dimisit abra suam liberam. Et defuncta est ac sepulta cum uiro suo in betulia. luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spacio uite sue non fuit quod perturbaret israel. et post mortem eius annis multis. Dies autem uictorie huius festiuitatis ab hebreis in numero dierum sanctorum accipitur. et colitur a iudeis ex illo tempore usque in presentem diem.

Explicit liber iudith. Incipit

prologus sancti Hieronimi

patri in librum Hebraeorum

IBR V C O

HESTER

uaris translatoribus

constat esse uiciatum. que ego de archiuis hebreorum reuelans. uerbum ex uerbo expressius transtuli. Quem librum editio uulgata laetitia hinc inde uerborum sumibus trahit. addens ea que ex tempore dici poterant et audiri. sicut solitum est scolariis disciplinis. sumpto themate excogitare quibus uerbis uti potuit qui iniuriam passus est. uel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et custochium. quoniam et bibliothecas hebreorum studuistis intrare. & interpretum certamina combastis. tenentes hebraicum librum. per singula uerba nostram translationem aspiciete. ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo. sed fidei testimonio simpliciter sicut in hebreo habet. historia hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectam laudes hominum. nec uituperationes ex paucis. Deo enim placere curantes. mi

nas hominum penitus non timemus. qm̄ d̄s dissipat ossa eorū q̄ hominibus placere desiderant. & sc̄d̄m̄ apl̄m̄ q̄ huiusmodi sunt. serui xpi eē n̄ possunt. Rursum in libro bester' alfabetum ex minio usq; ad tetram litteram fecimus diuersis in locis. uolentes scilicet septuaginta interpretum ordinē p̄hec insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morē hebreum. ordinem p̄sequi etiam in septuaginta editione malimus; *Explicit prologus;*

N. DI. Incipit liber bester.
E. B. ASSVER. I.

qui regnauit ab india usq; ethiopiā. sup̄ centum uiginti septem puincias. quando sedit in solio regni sui. susa ciuitas regni cuius exordium fuit. Tercio ḡ anno impij sui. fecit grande conuiuū cunctis principib' et pueris suis fortissimis. psarum et medorum iudicis. & p̄fectis puinciarum coram se. ut ostenderet diuicias gl̄e regni sui. ac magnitudinē atq; iactantiam potentie sue multo tempore. centum uidelicet et octoginta diebus. Cumq; impleantur dies conuiuij. inuita ut omnē ppl̄m̄ qui inuentus ē susis a maximo usq; ad minimū. & septem diebus iussit conuiuium p̄parari in uestibulo horti et nemoris. quod regio culta et manu confictū erat. Et pendebant ex om̄i parte tentoria aeri coloris & carpassini & iacinti. sustentata fimbriis bisseris atq; purpuris. qui eburneis circulis inserti erant. et columnis marmoreis fulgebantur. Lectuli quoq; aurei et argentei. sup̄pauimentū sinaragidino et pariostratum lapide dispositi erant. quod mira uarietate pictura decorabat. Bibebrāt

autē qui inuitati erant aureis poculis. et alijs atq; alijs uasis cibum ferebant. Vinum quoq; ut magnificentia regia dignum erat abundans et p̄cipuum ponebat. nec erat qui nolentes cogeret ad bibendū. sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principib; suis. ut sumeret unusquisq; quod uellet. Vasthi quoq; regina fecit conuiuium feminarū in palatio. ubi rex assuerus manere cōsueuerat. Itaq; die septimo cum rex eēt hylarior & post nuniā portionē incaluisse mero. precepit mannan & bazatha & arbonā & bagatha & abgatha et zarath & charcas septem eunucho. qui in conspectu eius ministrabant. ut introducerent reginam uasthi coram rege. posito sup̄ caput eius diadema. & ostenderet cunctis populis et principib' illius pulchritudinē. Erat enim pulchra ualde. Que tenuit. & ad regis impium qd̄ p̄ eunuchos mandauerat uenire contempsit. Unde irat' rex et nimio furore succensus. interrogauit sapientes qui ex more regio semp̄ ei aderant. et illorum facebat cuncta consilio. scientiū leges ac iura maiorum. erant autē primi et proximi charsenā & sethar et admatha & tharsis. & mares et marsanā et mamucha. septem duces psarum atq; medorū. qui uidebant faciem regis et primi post eum residere soliti erant. cui sententię uasthi regina subiaceret. que assueri regis impium qd̄ p̄ eunuchos mandauerat facere noluisse. Respōditq; manuchan audiente rege atq; principib;. Non solum regē lesit regina uasthi. sed et om̄s principes et populos qui sunt in cunctis puincis regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad om̄s mulieres. ut contempnant uiros suos. et dicant. rex assuerus iussit ut regina uasthi mtra

ret ad eum et illa noluit. atq; hoc exem-
plo. omnes principū coniuges psarū atq;
medoz parui pendente impia martorū.
Vnde regis iusta ē indignatio. Si ē placet
egrediatur edictū a facie tua. & scribatur
iuxta legē psarum atq; medoz. quā p̄teri
ri illicitū ē. ut nequaguā ultra uasthi ingre-
diatur ad regem. sed regnum illi⁹ altera
que melior illa ē accipiat. & hoc in omne
quod latissimū ē. puinciarū tuarū diuul-
getur impium. & cuncte uxores tam
maiorū quā minorū deferant martus
suis honore. Placuit consilium ei⁹ regi
& p̄ncipibus. Fecitq; rex iuxta consiliū
mamuchan. & misit epistolas ad iuuer-
sas puincias regni sui. ut queq; gens au-
dire & legere poterat diuersis linguis &
litteris. esse uirōs p̄ncipes ac maiores
domib⁹ suis. & hoc p̄ cunctos populos
diuulgari. His ita gestis postquā regis
assueri deferbuerat indignatio. recordat⁹
est uasthi et que fecisset uel que passa
eēt. Dixeruntq; pueri regis administri ei.
Querantur regi puellae uirgines ac speciose.
et mittantur qui considerent p̄ uniuersas
puincias puellas speciosas & uirgines.
et adducant eas ad ciuitatem susan. et
tradant in domū feminarū sub manu
egei eunuchi. qui ē prepositus et custos
mulierū regiarū. et accipiant mundum
muliebrē et cetera ad usus necessaria.
et quecumq; inter omnes oculis regis
placuerit. ipsa regnet p̄ uasthi. Placuit
sermo regi. et ita ut suggesterant iussit fi-
eri. Erat uir — iudeus in susis ciuita-
te uocabulo mardocheus filius iair filij
semei filij cis de stirpe gemini. qui trans-
latus fuerat de iherosolima. eo tempore quo
ibecoma regem iuda nabugodonosor rex
babylonis transtulerat. qui fuit nutriti⁹

filij fr̄is sui edisse. que altero nomine he-
ster uocabat. & utrumq; parentē amise-
rat. pulchra nimis et decora facie. Non
tuisq; patre eius et matre. mardocheus
sibi eam adoptauit in filiā. Cumq; p̄ce-
bruisset regis impium. et iuxta manda-
ta illius multę uirgines pulcre adduce-
rent susan. et egeō traderent eunuchō.
hester quoq; inter ceteras puellas ei tra-
dita est. ut seruaret in numero feminarū.
Que placuit ei et inuenit grām in cōspe-
ctu eius. ut acceleraret mundū mulie-
brem & traderet ei partes suas. et septem
puellas speciosissimas de domo regis.
& tam ipsam quā pedisequas eius orna-
ret atq; excoleret. Que noluit ei indicare
populum et patriā suā. mardocheus enim
preceperat. ut de hac re omnino retaceret.
Qui deambulabat cotidie ante uestibu-
lū domus in qua electę uirgines seruaban-
tur. cuiam agent salutis hester. & scire uo-
lens quid ei accideret. Cum autē uenisset
temp⁹ singulari p̄ ordinem puellarū ut
uirtarent ad regem. expletis omnib⁹ que
ad cultū muliebrē p̄tinebant. mensis
duodecim⁹ uerebatur. ita dum t̄xat ut
sex mensib; oleo ungerent mirtino. et ali-
is sex quibusdā pigmentis et aromatib⁹
uterentur. Ingredientes q; ad regem que
quid postulassent ad ornatum p̄tinens acci-
pebant. & ut eis placuerat compositę
detrichino feminarū ad regis cubicū t̄al
ibant. et que intrauerat uespe egredie-
batur mane atq; inde in secundas edes
ducebantur. que sub manu sasagari eu-
nuchi erant. qui concubinus regis p̄side-
bat. nec habebat potestātē ad regē ul⁹ redeun-
di nisi uoluisset rex. et eam uenire iussisset
ex nomine. Quolito autē tempore por-
tunem. instabat dies quo hester filia

abigabel fratris mardochei quā sibi adopta
 uerat in filiam. intrare deberet ad regem.
 Quis n̄ queſiuit muliebrem cultū. sed quecūq;
 uoluit egeus eunuchus custos uirginū bec
 ei ad ornatū dedit. Erat enim formosa ual
 de. & incredibili pulchritudine omnium oca
 lis gratiosa & amabilis uidebat. Ducta ē
 itaq; ad cubiculū regis assuere mense deci
 mo qui uocatur rebech. septimo anno reg
 ni eius. & amauit eam rex plus quā om̄s
 mulieres. Habuitq; grām et misericordiam co
 ram eo sup̄ omnes mulieres. & posuit di
 adema regni in capite eius. fecitq; eam reg
 nare in loco uasthi. Quissit conuiuuium
 p̄parari p̄ magnificum cunctis principi
 bus et seruis suis. p̄ conuincione et nup
 tijs hester. & dedit requiem uniuersis p̄
 uitijs. ac dona largitus ē. iuxta magni
 ficentiā p̄ncipalem. Cumq; et secundo
 querēntur uirgines & congregarentur
 mardocheus manebat ad regis ianuam. nec
 dumq; p̄diderat hester patriam et poplū
 suū iuxta mandatū eius. Quicquid enim
 ille p̄cipiebat obseruabat hester. & ita
 cuncta faciebat ut eo tempore solita erat
 quo eam paruulā nutrebat. **E**o ḡ tēpore
 quo mardocheus ad regis ianuam morabat.
 irati sunt bagathan et thares duo eunuchi
 regis qui ianitores erant & in p̄mo palatij
 lumine p̄sidebant. uolueruntq; insurgere
 in regē & occidere eum. Quod mardocheū
 n̄ latuit. statimq; nuntiauit reginē hester.
 & illa regi et nomine mardochei qui ad
 se rem detulerat. Quisitum ē et inuentū.
 & appensū uterq; eorū in patibulo. manda
 tumq; hystorijs & annalib; traditum corā
 rege. Posthēc rex assuerus exaltauit aman
 filium amadathi qui erat de stirpe agag.
 & posuit solū et sup̄ omnes principes q̄s
 habebat. cunctiq; serui regis qui in forib;

palatij uersabantur. flectebant genu et ad o
 rabant aman. Sic enim eis p̄ceperat impera
 tor. solus mardocheus n̄ flectebat genu neq;
 adorabat eum. Cui dixerunt regis pueri qui
 ad fores palatij p̄sidebant. Cur p̄ter ceteros
 n̄ obseruas mandata regis. Cumq; hoc cre
 brius dicerent et ille nollet audire. nunci
 auerunt aman. scire cupientes utrum p̄
 seueraret ī sententia. Dixerat enim eis se
 eē uideum. Quod cum audisset aman.
 & expimento p̄basset quod mardocheus
 non sibi flecteret genu nec se adoraret. ira
 tus ē ualde. & p̄ nichilo dixit in unū mar
 docheum mittere manus suas. audierat
 enim quod eēt gentis iudee. magisq; uoluit
 omnē uideorū qui erant in regno assuere
 p̄dere nationē. Mense p̄mo cui uocabulū
 enisan. anno duodecimo regni assuere.
 missa ē fors in urnā que hebraice dicit̄ pbur
 coram aman. quo die et quo mense gens
 uideorū deberet interfici. et exiit mensis
 duodecim⁹ qui uocatur adar. Dixitq; aman
 regi assuero. Sit populus p̄ omnes p̄uinci
 as regni tui dispersus & a se mutuo separa
 tus. nouis utrisq; legibus et cerimonijs insu
 per et regis scita contempnens. & optime
 nosti quod n̄ expediat regno tuo ut inso
 leseat p̄ licentiam. Si t̄ placet decerne ut
 peat. et decem milia talentorū appendā
 archarijs gazę tuz. Tullit ḡ ^{ore} anulū quo
 utebatur de manu sua. & dedit eum aman
 filio amadathi de p̄genie agag hosti uide
 orum. Dixitq; ad eum. Argentum q̄d polli
 ceris tuū sit. de populo age. quod t̄ placet.
 Vocatiq; sunt scribe regis mense primo
 nisan. terciadecima die eiusdē mensis.
 & scriptū ē ut uisserat aman ad omnes
 sacrapas regis. & iudices p̄uinciarum diu
 sarumq; gentiū. ut queq; gens legere po
 terat et audire p̄ uarietate linguarum.

ex nomine assueri regis. et littere signate ipsius anulo missæ sunt p̄cursores regis ad uniuersas puincias. ut occideret atq; dele-
rent om̄s iudeos a puero usq; ad senem. par-
uulos ac mulieres uno die. hoc ē tercio de-
cimo mensis duodecimi qui uocatur adar.
& bona eorum diriperent. Summa autem
epistolarum hec fuit. ut omnes puincie
scirent & pararent se ad p̄dictam diem.
Festinabant cursores qui missi erant. ex ple-
re regis impium. Statimq; in susis pepen-
dit edictum. rege et aman celebrante con-
uiuui & cunctis iudeis qui in urbe erant
fletib; . Que cum audisset mardocheus
scidit uestimenta sua & indutus ē sacco
spargens cinerē capiti & in platea me-
die ciuitatis uoce magna clamabat osten-
dens amaritudinē animi sui. & hoc heuila-
tu usq; ad fores palatii gradiens. n̄ enim
erat licitum indutū sacco aulam regis
intrare. In omnib; quoq; puincis oppide
ac locis ad que crudele regis dogma pue-
nerat. planctus ingens erat apud iudeos.
^{celebrat} ieiunū. ululatus. et fletus. sacco et cinere
^{multis} p̄strato utentib;. Ingressi sunt
autē puellæ hester et eunuchi. nunciaue-
runtq; ei. Quod audiens consternata ē.
et misit uestē ut ablato sacco indueret
eam. quā accipere noluit. Accertoq; athac
euncho que rex ministrū ei dederat. p̄-
cepit ut iret ad mardocheum. et disceret ab
eo cur hoc faceret. Egressusq; athac iuit
ad mardocheū. stantem in platea ciuitatis
ante ostium palatii. qui indicauit ei om-
nia que acciderant. quom̄ aman p̄mis-
set ut in thesauros regis puideor̄ nece in-
ferret argentū. Exemplarq; edicti quod
pendebat in susis dedit ei. ut regine osten-
deret. & moneret eam ut intraret ad regē
& deprecaret̄ eum p̄ populo suo. Reuersus

athac nunciauit hester omnia que mar-
docheus dixerat. Que respondit ei. et ius-
sit ut diceret mardocheo. Omnes serui
regis & cuncte que sub ditione e; sunt no-
runt puincie. quod siue uir siue mulier
n̄ uocatus inter; atrium regis intrauerit.
absq; ulla cunctatione statim uideatur.
nisi forte rex auream uirgam ad eū tetenderit
p̄ signo clementie. atq; ita possit uiuere.
Ego ḡ quom̄ ad regem intrare poterō. que
triginta iam dieb; non sum uocata ad eum.
Quod cum audisset mardocheus. rursum
mandauit hester dicens. Neputes quod
animā tuam tantū liberes quia in domo
regis es. p̄ cunctis iudeis. Si enim nunc
silueris p̄ aliam occasionē liberabuntur
iudei. & tu & dom; patris tui p̄bitas. &
quis nouit utrum idcirco ad regnū uent-
ris. ut in tali tempore pareris. Rursū
q; hester hec mardocheo uerba mandauit.
Vade & congrega om̄s iudeos quos in susis
reppereris & orate p̄ me. non comedatis
nec bibatis trib; dieb; ac noctib;. & ego cū
ancillus meus simulter ieiunabo. & tunc
ingrediar ad regem contra legem faciens
N̄ uocata. tradensq; me morti et piculo.
Iuit itaq; mardocheus. et fecit omnia q̄
ei hester preceperat. Die autē tercio induta
est hester regalibus uestimentis. et stetit
in atrio domus regie qd̄ erat inter; con-
tra basilicam regis. At ille sedebat super
solū suum in confistorio palatii. contra
ostū dom;. Cumq; uidisset hester reginā
stantem placuit oculis eius. & extendit
contra eam uirgā aureā quā tenebat
in manu. Que accedens osculata ē summi-
tate uirge eius. Dixitq; ad eam rex. Quid
uis hester regina. que est peccatio tua.
Etiam si dimidiā partē regni mei peccet-
ris. dabitur tibi. At illa respondit.

Si regi placet. obsecro ut uenias ad me hodie et aman tecum ad conuiuium quod parauimus. Statimque rex: uocare inquit aman cito. ut hester obediat uoluntati. Venerunt itaque rex & aman ad conuiuium quod eis regina parauerat. Dixitque ei rex postquam uinum biberat habundanter: Quid petis ut detur tibi. & pro qua re postulas. Etiam si dimidia parte regni mei peueris. impetrabis. Cui respondit hester: Peticio mea et preces iste sunt. Si inueni gratiam in conspectu regis. & si regi placet ut det michi quod postulo. & meam impleat petitionem. ueniat rex et aman ad conuiuium quod parauimus tuis. & cras regi aperiam uoluntatem meam. Egredius est itaque illo die aman letus et alacer. Cumque uidisset mardocheum sedentem ante fores palatii. & non solum non assurrexisset sibi. sed nec motum quidem de loco sessionis sue indignatus est ualde. & dissimulata ira reuersus in domum suam. conuocauit ad se amicos & zares uxorem suam. & exposuit illis magnitudinem diuiciarum suarum filiorumque turbam. & quantum gloria super omnes principes & seruos suos rex eleuasset. & post hoc ait. Regina quoque hester nullum alium uocauit cum rege ad conuiuium preter me. apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum hec omnia habeam. nichil me habere puto. quam diu uidero mardocheum iudeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei zares uxor eius & ceteri amici. Sube parari excelsam trabem habentem altitudinis quinque quaginta cubitos. & die mane regi ut appendat super eam mardocheus. & sic ibis cum rege letus ad conuiuium. Placuit ei consilium. & iussit excelsam parari crucem. Hactem illam rex dixit in somno. iussitque sibi afferri historias et annales priorum temporum. Quicum illo presente legerent. uentum

est ad eum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset mardocheus insidias bagathban & thares eunuchorum regem assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex ait. Quid pro hac fide honoris ac premij mardocheus consequutus est. Dixeruntque ei serui illius ac ministri. Nichil omnino mercedis accepit. Statimque rex. quis est inquit in atrio. Aman quippe interius atrium domus regie intrauerat. ut suggereret regi & iuberet mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Respondit pueri. Aman stat in atrio. Dixitque rex. Ingrediat. Cumque esset ingressus. ait illi. Quid debet fieri uiro quem rex honorare desiderat. Cogitans aman in corde suo. & reputans quod nullum alium rex nisi se uellet honorare. respondit. Homo quem rex honorare cupit. debet indui uestibus regis & imponi super equum qui de sella regis est ac accipere regium diadema super caput suum. & prius de regis principibus ac tyrannus teneat equum eius. & per plateam ciuitatis incedens clamet & dicat. Sic honorabit quemcumque rex uoluerit honorare. Dixitque ei rex. festina. & sumpta stola & equo fac ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii. caue ne quequam de his que locutus es permittas. Tultit itaque aman stolam & equum. indutumque mardocheum in plateam ciuitatis & impositum equo precebat atque clamabat. Hoc honore condignum est quemcumque rex uoluerit honorare. Reuersus est mardocheus ad ianuam palatii. & aman festinauit ire in domum suam lugens & opto capite. narrauitque zares uxori sue & amicis omnia que euenissent sibi. Cui respondebant sapientes quos habebat in consilio. & uxor eius. Si de femine iudeorum est mardocheus ante quem cadere cepi

sti. non poteris ei resistere. sed cade in con-
spectu eius. Adhuc illis loquentib' uenerunt
eunuchi regis. & cito eum ad conuiuium qd
regina parauerat pgerere compulerunt.
Intrauit itaq; rex et aman. ut biberent
cum regina. Dixitq; ei rex etiam in secdo die
postquam uino incaluerat. Que e peccatio
tua hester ut detur t' & quidiu fieri.
Etiam si dimidia regni mei parte pece-
ris. impetrabis. Ad que illa respondit.
Si inueni gram in oculis tuis o rex & si
t' placet. dona in animam meam p qua rogo.
& pplm meam p quo obsecro. Traditi eni
sumus ego et populus meus. ut contera-
mur. iugulemur & peamus. Atq; utina
in seruos & famulas uenderemur. essetq;
tolerabile malum. & gemens tacere; nunc
autem hostis nr e. cui crudelitas redundat
in regem. Respondensq; rex assuerus ait.
Quis est iste & cuius potentie. ut hec au-
deat facere. Dixit hester. Hostis & inimi-
cus nr pessim' iste e aman. Quille audi-
ens illico obstipuit. uultum regis acre
gine ferre n sustinens. Rex autem surrexit
intrauit de loco conuiuui intrauit in hortum
arborib' consitum. Aman quoq; surrexit
ut rogaret hester reginam p anima sua.
intellexit enim a rege sibi paratum malum.
Qui cum reuersus eet de horto nemorib'
consito & intrasset conuiuui locum. reppit
aman sup lectulum corruisse in quo iacebat
hester. ait. Sciam reginam uult opprimere me
p'sente in domo mea. Hec dum uerbum
de ore regis exierat. & statim opuerunt
faciem eius. Dixitq; arborea unus de eu-
nuchis qui stabant in ministerio regis.
En lignum quod parauerat mardocheo
qui loquit e p rege stat in domo aman.
habens quinquaginta cubitos altitudi-
nis. Cui dixit rex. Appendite eum in meo.

Suspensus e itaq; aman in patibulo qd pa-
rauerat mardocheo. & regis ira requeuit.
Die illo dedit rex assuer' hester regine do-
mum aman aduersarij uideoy. & mardo-
cheus ingress' e ante faciem regis. confessa
e enim ei hester qd esset patruus ei. Tuncq;
rex anulum que ab aman recipi uisserat &
tradidit mardocheo. Hester autem consti-
tuit mardocheum sup domum suam. Nec his
contenta. pedit ad pedes regis sicutq;
& locuta ad eum. orauit ut malicia aman
agagite. & machinationes eius pessimas
quas excogitauerat contra uideos. iube-
ret irritas fieri. At ille ex more sceptrum
aureum p'tendit manu quo signum clemen-
tie monstrabat. illaq; consurgens stetit
ante eum & ait. Si placet regi & inueni
gram coram oculis eius. & deprecatio mea n
ei uideatur ee contraria. obsecro ut nouis
epistolis ueteres aman littere insidiato-
ris & hostis uideoy. quib; eos in cunctis
regis puincijs p're p'ceperat. corrigantur.
Quom' enim potero sustinere necesse & inter-
fectionem populime. Responditq; rex
assuerus hester regine & mardocheo in-
deo. Domum aman concessi hester. & p-
sum uisui affigi cruce. qa ausus e manum
in uideos mittere. Scribite g' uideis sicut
uobis placet ex regis nomine. signantes
litteras anulo meo. Hec enim consuetudo
erat. ut epistolis que ex regis nomine mit-
tebantur & illi anulo signate erant. nemo
auderet contradicere. Accitq; scribis &
librarijs regis. erat autem temp' tereij
mensis qui appellat' siban. uicesima &
tercia illi die. scripte sunt epistole ut
mardocheus uoluerat. ad uideos & ad pn-
cipes. procuratoresq; & iudices. qui centum
uiginti septem puincijs abindia usq;
ethyopiam p'sidebant. prouincie atq;

puncie populo & populo iuxta linguas
 & litteras suas & iudeis ut legere poterat
 & audire. Ipseque epistole que ex regis nomine
 mittebant anulo illi obsignate sunt &
 misse puerdarios. qui per omnes puuncias
 discurrentes ueteres litteras nouis nuncijs
 puenirent. Quibus imperauit rex ut conue
 nirent iudeos per singulas ciuitates & in u
 num ppererent congregari ut starent per
 animabus suis. & omnes inimicos suos cum
 coniugibus & liberis ac uniuersis domibus
 interficerent atque delebant. Et constituta est
 per omnes puuncias una uitiois dies. id est
 tercia decima mensis duodecimi adar. Sum
 maque epistole fuit. ut in omnibus terris ac
 populis qui regis assuerunt impio subiacebant
 notum fieret. paratos esse iudeos ad capien
 dam uindictam de hostibus suis. Egredijque
 sunt ueredarij celeres nuncios pferentes.
 & edictum regis pependit in susis. Mar
 docheus autem de palacio et de conspectu
 regis egrediens fulgebat uestibus regis
 iacintinis uidelicet & aeriuus. coronam
 auream portant capite & amictus pallio
 serico atque purpureo. omnisque ciuitas ex
 ultauit atque letata est. Iudeis autem noua
 lux oriri uisa est. gaudium honor et tripu
 dium apud omnes populos urbes atque puun
 cias. quocumque regis iussa ueniebant mi
 ra exultatio. epule atque conuiuia. & festus
 dies. intantum ut plures alteri gentis
 & secte eorum religioni & ceremonijs iunge
 rentur. Grandis enim cunctos uidaici
 nominis terror inuaserat. Igitur duode
 cimi mensis que adar uocari ante iam
 diximus. tercia decima die quando cun
 ctis iudeis interfecio parabat. & hostes eorum
 insidiabant sanguini. uersa uice superiores
 iudei esse cepunt. & se de aduersarijs uindica
 re. Congregati que sunt per singulas ciuita

tes. oppida & loca ut extenderent manum
 contra inimicos & persecutores suos. nullus
 ausus est resistere. eo quod omnes populos mag
 nitudinis eorum formido penetraret. Nam
 & puunciarum iudices. duces & persecutores.
 omnisque dignitas que singulis locis & opi
 bus preerat excollebant iudeos. timore
 mardochei. quem principem esse palatii &
 plurimum posse cognouerunt. fama quoque no
 minis eius crescebat cotidie. & per cunctorum
 ora uoluitabat. Itaque percussere iudei ini
 micos suos plaga magna. & occiderunt
 eos reddentes eis quod parauerant facere
 sibi. intantum ut etiam in susis quingen
 tos uiros interficerent. extra decem filios aman
 agagite hostis iudeorum. quorum ista sunt
 nomina. Pbarsandatha. & delphon. & capha
 ta. & phoratha. & adalia. & aridatha. & epher
 metha. & arisai. & aridai. & uaratha. Quis
 cum occidisset. predas de substantijs eorum
 agere noluerunt. Statimque numerus eorum
 qui occisi erant in susis. ad regem relatus est.
 Qui dixit regine. In urbe susis interfecere iudei
 quingentos uiros. & alios decem filios aman.
 quantum putas eos exercere eadem in uniu
 ersis puuncijs. Quid ultra postulas. & quid
 uis ut fieri iubeam. Cui illa respondit. Si
 regi placet. decur potestas iudeis. ut sicut
 hodie fecerunt in susis sic & citas faciant.
 & decem filij aman in patibulis suspendant.
 Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in su
 sis pependit edictum. & decem filij aman sus
 pensum sunt. Congregatis iudeis quartadeci
 ma die mensis adar interfecit sunt in susis
 trecenti uiri. nec eorum ab illis direpta sub
 stantia est. Sed et per omnes puuncias que
 ditioni regis subiacebant per animabus
 suis sterere iudei interfecit hostibus ac per
 secutoribus suis. intantum ut septuaginta
 quinque milia occisorum implerent. & nullus de

substantiis eorum quicquā contingeret. Dies autē tricesimus mensis adar: unius apud omnes interfectionis fuit. & quarto decimo die cedere desierunt; quē constituerunt eē sollemnē. ut in eo omni deinceps tempore uacarent epulis gaudio atq; conuiuus. At hi qui in urbe iudis cedein excruciantur: tertio decimo & quarto decimo eisdem mensis die incede uersati sunt. quinto decimo autē die percutere desierunt. & idcirco eundē diem constituere sollemnē epularū atq; leticie. Hi uero iudei qui in oppidis non muratis ac uillis morabantur: quartum decimū diem mensis adar conuiuio- rum & gaudij decreuerunt: ita ut exultent in eo & mittant sibi mutuo partes epularum & ciborum. Scripsit itaq; mardocheus omnia hec & litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis puincijs morabantur. tam in uicino positos quam procul. ut quartam decimā & quintam decimam diē mensis adar profectis susciperent & reuertere semp̄ anno sollemni honore celebrarent. quia in ipsis diebus se ultra sunt iudei de inimicis suis. & luctus atq; tristitia in hilaritatē gaudiumq; conuerse sint: essentq; iste dies epularū atq; leticie & mitterent sibi inuicē ciborum partes. & pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntq; iudei in sollemnē ritū cuncta que eo tempore facere ceperant. & que mardocheus litteris facienda mandauerat. Amā enim filius amadathi stupis agag hostis & aduersarij iudeorum cogitauit cōtra eos malū ut occideret eos atq; deleteret. & misit phur quōd nā lingua ueritē in sorte. & postea ingressa ē hester ad regē. obsecrans ut conatus ei litteris regis irrita fierent. & malum quod contra iudeos cogitauerat reuertere in caput ei.

Demq; & ipsum & filios eius affixerunt cruci. atq; ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sortium. eo quod phur id est fors in urnā missa fuerit. & cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius uolumine continentur. queq; sustinuerunt & que deinceps immutata sunt suscipere iudei sup se & semen suū. & sup cunctos qui religioni eorum uoluerunt copulari. & nulli liceat duos hos dies absq; sollemnitate transigere quos scriptura testatur. & cetera expectant tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla unquam delebit obliuio. & per singulas generationes cuncte in toto orbe puincie celebrabunt. nec ē ulla ciuitas in quadam phurim id est sortium non obseruent a iudeis. & ab eorum progenie que his cerimonijs obligata ē. Scripseruntq; regina hester filia abigabel & mardocheus iudeus. etiā secundā epistolā ut omni studio dies sollemni sanctificat in posterū. & miserunt ad omnes iudeos qui in centū iugura septem regis assueri puincis uersabantur. ut haberent pacē & susciperent ueritatē obseruantes diē sortium & suo tempore eū gaudio celebrarent. sicut constituerant mardocheus & hester. & illi obseruanda susceperant a se & a semine suo. ieiunia atq; clamores & sortium dies. & omnia que libri huius qui uocat hester hystoria continentur. Rex uero assuerus omnē terram & cunctas maris insulas fecit tributarias. cuius fortitudo & imperiū & dignitas atq; sublimitas qua exaltauit mardocheum. scripta sunt in libris medorum atq; persarū. & quomō mardocheus iudaei generis. sed a rege assuero fuerit. et magnus apud iudeos. & acceptabilis plebi fratri suorum. querens bona populo suo

& loquens ea que ad pacem sui seminis pertinebant. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta reperi in editione uulgata. que grecorum lingua & litteris continentur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebat. quod iuxta consuetudinem maris obelo id est uerum prenotauimus. Dixitque mardocheus. A deo facta sunt ista. **R**ecordatus sum somnium quod uideram hec eadem significantis. nec eorum quicquam irritum fuit. Paruus fons qui creuit in flumini & in lucem solemque conuersus est & in aquas plurimas redundauit. hester est quam rex accepit uxorem & uoluit esse reginam. Duo autem dracones. ego sum & aman. Gentem que conuenerant. hi sunt qui delere nomen conati sunt iudeorum. gens autem mea israhel est. que clamauit ad dominum & saluum fecit dominus populum suum. liberauitque nos de omnibus malis. & fecit signa magna atque potentia inter gentes. & duas sortes esse precepit. unam populi dei & alteram cunctarum gentium. Venitque utraq; fors in statutu ex illo iam tempore coram domino. uniuersis gentibus. Et recordatus est dominus populi sui ac misericors hereditatis sue. & obseruabuntur dies isti in mense adar. quartadecima & quintadecima die eiusdem mensis. cum omni studio & gaudio in unum ceterum populi congregati. in cunctas deinceps generationes populi israhel. Anno quarto regnantibus ptholomeo & cleopatra. attulerunt dositheus qui se sacerdotem & leuiticum generis ferebat & ptholomeus filius eius hanc epistolam pthurim. quam dixerunt interpretatum esse iustitiam ptholomei filium in iherusalem. Hoc quoque principium erat in editione uulgata. quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maximo. prima die mensis

nisan. uidit somnium mardocheus filius iabari filij semei. filij cis. de tribu beniamin. homo iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus & inter primos aulae regie. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabuchodonosor rex babilonis de iherusalem cum icchoniam rege iudee. & hoc eius somnium fuit. Apparuerunt uoces & tumultus & tonitrua & terremotus & conturbatio super terram. & ecce duo dracones magni parati que contra se in flumini. Ad quorum clamorem cuncte conuenerunt nationes. ut pugnarent contra gentem iustorum. fuitque dies illa tenebrarum & discriminis. tribulationis & angustie. & ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua. & preparata ad mortem. Clamaueruntque ad dominum. & illis uociferantibus. fons paruus creuit in flumini maximum. & in aquas plurimas redundauit. lux & sol ortus est. & humiles exaltati sunt & deuorauerunt inelictos. Quod cum uidisset mardocheus & surrexisset de stratu cogitabat quid deus facere uellet. & fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha & tharta eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum & curas diligentem prouidisset. didicit quod conarentur in regem artaxerxen manus mittere. & nuntiavit super eo regi. Et de utroque habita questione. confessos dei uisit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur. datus ei per delationem muneribus. Aman uero filius amadathi bugæus erat gloriosissimus coram rege. & uoluit nocere

mardocheo et populo eius: p̄ duob⁹ regis eu-
nuchis qui fuerant interfecti. **H**uc usq;
p̄mitti. Que sequuntur in coloco posita
erant ubi scriptum ē in uolumine. & diripi-
erunt bona uel substantias eorū. que in
sola uulgata editione repperimus. **E**pist-
olę autē hoc exemplar fuit. **R**ex maxim⁹
artaxerxis. ab india usq; ethyopiā centū
uiginti septē puinciarum principibus
& ducib; qui eius impio subiecti sunt sa-
lutē dicit. **C**um plurimus gentibus im-
perare & uniuersum orbem mee ditioni
subiugassent. uolui nequaquā abuti po-
tentię magnitudine. sed clementia et le-
nitate gubernare subiectos. ut absq; ul-
lo terrore uitam silentio t̄nsigentes. op-
tata cunctis mortalib⁹ pace fruere. **Q**ue-
rent autē me a consiliarijs meis quomo-
do hoc posset impleri. unus qui sapientia
& fide ceteros precebat. & erat post re-
gem secund⁹ aman nomine. indicauit
m̄ in toto orbe t̄rarum populū eē disper-
sum qui nouis utere legib⁹. & contra
omniū gentiū faciē consuetudinē re-
gum iussa contempneret. & uniuersarū
concordiā nationū sua dissensione uola-
ret. **Q**uod cum didicissemus. uidentes
unā gentē rebellem aduersum omne ho-
minum genus p̄uersis uti legibus no-
strisq; iussionib⁹ contraire. & turbare
subiectarū nobis puinciarū pacē atq;
concordiā. iussimus ut q̄scumq; aman
qui omnib; puincijs p̄positus ē & sed⁹
a rege. & quē patris loco colunt⁹ monstra-
uerit. cum coniugib; ac liberis delean-
tur ab inimicis suis. nullusq; eorū misē-
reatur. quartadecima die duodecim men-
sis adar annu p̄sentis. ut nefariū homines
uno die ad inferos descendentes reddant
impioniō pacē quā turbauerant. **H**uc

usq; exemplar epistole. **Q**ue secuntē post
eum locū scripta repperi ubi legit. p̄gens
q; mardocheus fecit omnia que ei mandaue-
rat hester. nec tam habent in hebraico. &
apud nullū penit⁹ ferunt interpretū. **M**ar-
docheus autē deprecatus ē dñm. memor om-
niū opum ei⁹ & dixit. **D**ñe dñe rex omp̄e.
inditione enim tua cuncta sunt posita. &
n̄ est qui possit tū resistere uoluntati.
Si decreueris saluare isrl. continuo libera-
bimur. **T**u fecisti celū & t̄ram. & quequid
celi ambitu continet. **D**ñs omniū es.
nec est qui resistat maiestati tue. **C**uncta
nosti. & scis quia n̄ p̄supbia & contumelia
& aliqua gl̄e cupiditate fecerim hoc ut n̄
adorauerim aman sup̄bissimū. libenter
enim p̄ salute isrl. etiam uestigia pedum
ei⁹ de osculari paratus eē. s; timui ne ho-
norē dī mei transferre ad hominē. & ne
quēquā adorare excepto deo meo. **Q**uē
dñe rex d̄s abraham miserere populi tui.
quia uolunt nos inimici p̄dere. et heredi-
tate tuā delere. **N**e despicias partē tuam.
quā redemisti de egipto. **G**audi deprecā-
tionē meā. & propici⁹ esto forti & humilio
tuo. & conuertere luctū nr̄m in gaudium. ut ui-
uentes laudemus nomen tuū dñe. & non
claudas ora te canentū. **O**mnis quoq; is-
rael parimente & obsecratione clamauit
ad deum. eo quod eis certa mors ip̄deret.
Hester quoq; regina confugit ad dñm.
pauent⁹ pauent⁹ p̄clm quod imminerebat.
Cumq; deposuisset uestes regias fleatibus
& luctu apta indumenta suscepit. & p̄
ungentis uarijs cinere & stercore imple-
uit caput. & corp⁹ suum humiliavit ie-
iunijs. **O**mniaq; loca in quib⁹ letari ante
consueuerat. crimiū laceratione comple-
uit. & deprecabatur dñm dñm isrl. dicens.
Dñe mi qui rex nr̄ es solus. adiuua me

solitariam et cuius preter te nullus auxi-
liator est alius. Periclini mei in manibus meis
est. Audiuisti a patre meo quod tu domine talis
fueris israel de cunctis gentibus? et patres nostros
ex omnibus retro maioribus suis ut posside-
res hereditatem sempiternam. fecisti que eis
sicut locutus es. Peccauimus in conspec-
tu tuo et idcirco tradidisti nos in manus
inimicorum nostrorum. colimus enim deos eorum.
Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod
durissima nos opprimunt seruitute. sed
robore manuum suarum idolorum potentie
deputantes. uolunt tua mutare promissa.
et delere hereditatem tuam. et claudere ora
te laudantium atque extinguere gloriam tem-
pli et altaris tui. ut aperiant ora gen-
tium. et laudent idolorum fortitudinem. et pre-
dicent carnalem regem in sempiternum.
Ne tradas domine sceptrum tuum his qui non sicut
ne rideant ad ruinam nostram. sed conuertere
consilium eorum super eos. et cum qui in nos
cepit seuire dispode. **Memento domine et**
ostende te nobis in tempore tribulatio-
nis nostre. et in da fiduciam rex deorum et uni-
uersę domine potestatis. tribue sermonem co-
positum more meo in conspectu leonis.
et transfer cor illi in odium hostis nostri. ut
et ipse peat et ceteri qui ei consentiunt.
Ilos autem libera manu tua. et adiuua me
nulli alium habentem auxiliu non te domine. Habes
omnium scientiam. et nosti quia oderim glo-
riam uniuersorum. et decester cubile in circuitu
sorum. et omnis alienigenę. Tu scis necessi-
tatem meam quod abhominer signum superbie
et glorie mee. quod est super caput meum in diebus
ostentationis mee. et decester illud quasi
pannum menstruatę et non portem in diebus
siletij mei. et quod non comederim in ma-
sa aman nec in placuerit conuiuium regis.
et non biberim unum libaminu. et nunquam

letata sit ancilla tua ex quo huc translata
sum. usque in presentem diem nisi in te domine deus
abraham. **Deus** fortis super omnes. exaudi uo-
cem eorum qui nullam spem aliam habent. et
libera nos de manu uniuersorum. et erue me a
timore meo. **Hec** quoque addita repperi in
editione uulgata. **Et** mandauit ei haud
dubium quin bether mardocheus. ut ingre-
deretur ad regem. et rogaret pro populo suo.
et pro patria sua. **Memor** inquit dierum
humilitatis tue. quoniam nutrita sis in ma-
nu mea. quia aman sedes a rege locutus
est contra nos in morte. et tu inuoca dominum
et loquere regi pro nobis et libera nos de mor-
te. **Non** et ista que sublata sunt. **Die**
autem tertio deposuit uestimentum ornatu
suum. et circumdata est gloria sua. Cumque regio
fulgeret habitu. et inuocasset omnium rectorem
et saluatorem dominum. assumpsit duas famulas.
et super unam quidem innitebat. quasi pro delicijs
et nimia tenetudine corporis suum ferre non
sustinens. altera autem famularum sequebat
dominam. defluentia in humum induit
sustentans. Ipsa autem roseo uultu colore
perfusa. et gratul ac nitentibus oculis triste ce-
labat animum. et nimio timore contractu.
Ingressa ergo cuncta per ordinem ostia. stetit
contra regem. ubi ille residebat super soli-
um regni sui indutus uestibus regis. auro
que fulgens et preciosis lapidibus. eratque ter-
ribilis aspectu. Cumque deuasset faciem et ar-
dentibus oculis furorem pectoris indicasset.
regina corruit. et in pallorem colore muta-
to. lassum super ancillulam reclinauit caput.
Conueratque deus spiritum regis in mansuetudi-
nem et festinans ac metuens exiit de solio.
et sustentans eam uultus suus donec redi-
ret ad se. his uerbis blandiebat. **Quod** ha-
bes bether? **Ego** sum fratris tuus. noli metu-
ere. non morieris. **Non** enim pro te. sed pro omnibus.

hec lex constituta est. Accede ergo et tange scepterum. Cumque illa recederet. tulit auream uirgam et posuit super collum eius. et osculatus est eam et ait. Cur in non loqueris. Que respondit. Vidi te domine quasi angelum dei. et conturbatum est cor meum. pro timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine. et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur rursus corruit. et pene exanimata est. Rex autem turbabat. et omnes ministri eius consolabantur eam. Exemplar epistole regis artaxerxis quam pro iudeis ad totas regni sui prouincias misit. quod et ipsum in hebraico uolumine non habet. Rex magnus artaxerxis. ab india usque ethiopia. centum uiginti septem prouinciarum ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni. salutem dicit. Quia bonitatem principum et honorem qui in eos collatus est abusi sunt in superbia. et non solum subiectos regibus intant opprimere. sed data sibi gloriam non ferentes. in ipsos qui dederunt moluntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis. et humanitatis in se uita uiolare. sed di quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. et intantum uelantur prurperunt. ut eos qui credita sibi officia diligenter obseruant. et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni. mendaciorum cuniculis conentur subuolere. dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes. callida fraude decipiunt. Que res et ex ueteribus probatur hystorijs et ex his que geruntur cotidie. quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia deprauent. Vnde prouidendum est paci omnium prouinciarum. nec putare debetis si diuersa uibeamur ex animi nostri uenire leuitate. sed pro qualitate et necessitate temporum ut rei publice possit ualere. ferre sententiam. Cuius manifestum quod dicimus

intelligatur. amas filius amadathi ex animo et gente macedo alienusque a persarum sanguine et pietate nostram sua crudelitate commaculans. peregrinus a nobis susceptus est et tanta in se expertus humanitatem ut pater noster uocaretur. et adoraretur ab omnibus. post regem secundum qui in tantum arrogantie timore sublatus est ut regno nos prouare uideretur et spiritu. Nam mardocheum cuius fide et beneficijs uiuimus. et consortem regni nostri hester cum omni gente sua nouis quibusdam atque inauditis machinis expectat ut in morte. hoc cogitans ut illis interfecisset insidiaret nostre solitudinem. et regnum persarum transferret in macedones. Hos autem a pessimis mortalium iudeos neci destinatos. in nulla penitus culpa repperimus. sed contrario iustis utentes legibus. et filios altissimi et maxime semper uiuentis dei. cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum. et usque hodie custoditur. Vnde eas litteras quas sub nomine nostro ille duxerat sciatas esse irritas. pro quo scelere ante portas huius urbis id est iusis. et ipse qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis. non nobis sed deo credente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur. ut liceat iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse aduinculo. ut eos qui se ad necem eorum parauerant possint interficere. tertia decima die mensis qui uocatur adar. hanc enim diem omnipotens deus meroris et luctus uertit in gaudium. Vnde et uos inter ceteros festos dies hanc habetote diem. et celebrate eam cum omni leticia. ut et in posterum cognoscat omnis qui fide litteris persarum obediunt dignam pro fide reaperere mercedem. qui autem insidiant regno eorum perire pro scelere. Omnis autem prouincia et

cuitas que noluerit sollempnitatis huius
 esse particeps. gladio & igne pereat. & sic de-
 leatur. ut non solum hominibus sed etiam bestiis in-
 uia sit in scripturam. per exemplo contemptus
 & inobedientie.

**Explicit liber hebreus. Incipit
 prologus beati ihero-
 nymi in Ezdras**

TR V M

difficulus sit face-
 re quod poscitis an-
 negare. nec dum sta-
 tum. Nam neque uobis
 aliquid imperantibus abnuere sententia
 est. & magnitudo oneris imposita ita cer-
 uicem premit. ut ante sub fasce ridicendum
 sit quam leuandum. Accedunt ad hoc inuido-
 rum studia. qui omne quod scribimus re-
 phendendum putant. & interdum contra
 se conscientia repugnantem publice lace-
 rantque occulte legunt. in tantum ut cla-
 mare compellar & dicere. Domine libera ani-
 mam meam a labiis iniquis. & a lingua
 dolosa. Tertium autem est quod semper scribitis atque
 rescribitis. ut eorum librum uobis de hebreo trans-
 feram. quasi non habeatis greca & latina
 uolumina. aut quicquid illud est quod a nobis
 uertitur non statim ab omnibus conspuendum
 sit. Frustra autem ut ait quidam nati. neque
 aliud fatigando nisi odium querere. exire
 me demeritis est. Itaque obsecro uos in do-
 mon & rogatione carissimi. ut priuata
 lectione contenti. librum non effertis in pub-
 licum. nec fastidiosius ingeratis cibos. ui-
 tiosque eorum supercilium. qui iudicare tantum
 de alijs. & ipsi facere nichil nouerunt. Siqui
 autem fratrum sunt quibus nostra non displiceat.
 his tribuatis exemplar. ammonentes
 ut hebraea nomina quorum grandis in hoc
 uolumine copia est. distincte & per interual-
 la transcribant. Nichil enim poterit

emendasse librum. nisi emendatio librari-
 orum diligentia conseruetur. Nec quicquam
 moueat quod unus a nobis editus liber
 est. nec apocryforum tertij & quarta libri so-
 nys delectet. quia & apud hebreos eorum
 neemyeque sermones in unum uolumen
 coartantur. & que non habent apud illos.
 nec de uiginti quatuor senibus sunt. perul-
 abicienda. Siquis autem septuaginta uobis
 opposuerit interpretes. quorum exemplaria
 uarietas ipsa lacerata & euersa demon-
 strat. nec potest utique uerum asseri quod di-
 uersum est. mittite cum ad euangelia in
 quibus multa ponuntur de ueteri testam-
 to. que apud septuaginta interpretes non
 habent. uelut illud quoniam nazareus uocabi-
 tur. & ex egipto uocaui filium meum. & uidebit
 in quem compunxerunt. multaque alia que
 laciori operi reseruantur. & querunt ab eo ubi
 scripta sunt. Cuiusque proferre non potuerit. uos
 legite de his exemplaribus que nupera nobis
 edita. maledicorum cotidie linguis confodi-
 untur. Sed ut ad compendium ueniam. cer-
 te quod illacutus sum equissimum est. Edidi
 aliquid quod non habet in greco. uel aliter habet
 quam a me uersum est. quid interpreti lani-
 ant. Interrogent hebreos. & ipsis auctori-
 bus translationi mee uel arrogent uel
 derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod
 dicitur oculis in uolunt maledicere. & non inu-
 tantur grecorum studium & beniuolentiam. qui
 post septuaginta translatores iam christi euan-
 gelio choruscante. uideos & ebionitas legis
 ueteris interpretes. aquilam uidelicet & sym-
 machum & theodotionem curiose legunt.
 & per originis labore. ^{exaplois} **ΕΞ Α Π Α Ο Υ Ε** ecclesijs
 dedicarunt. Quanto magis latini grati-
 e esse deberent. quod exultantem cernerent gre-
 ciam a se aliquid mutuari. Primum enim
 magnorum sumptuum est & infinitum difficul-